

מצב התרבות העברית באלג'יר

כבר כתבתי לכם במכתבי הקודם, כי מצב החינוך של הנוער באלג'יריה אינו טוב והסיבות לבך אמנם רבות הן. אבל הסבה העיקרית היא חוסר מורים מוסמכים ומכניית מורג'יות דתית. בבתי האולפנא שלגו אין בוח ואין חיים. תמוה הדבר שמנהיגי הקהלות יושבים בחיבוק ידים ואינם רואים בסכנת הצפויה לחינוך הדור. בתי הכנסיות ריקים ורק היתומים והאבלים באים ומנקשין דא דא בשפחיתם "קדיש", כתוב באותיות צרפתיות. בזמן האחרון החיעצו אנשים מספר כיצר להשיב את המצב אבל מיד נתקלו בשאלה שאין לה פתרון. חוסר מורים דברתי עם מנהיגי קהלות. וכל יורר טענה אחת בפיה חן לי מורה, אשלם מה שצריך! ולא יכלתי, כמוכן, למלאות בקשתו. הנוער בעצמו משתוקק לדעת. צמא להכיר את תולדות עמנו, כדי לקשר את העבר עם העתיד, אבל מי יהיה מדריך ומלמד? לבלתי ירעע מעיר מהוראן שסדו שם שעורים לעברית, מחוץ לת"ח כ"ח שמנהלו הרוחני הוא הרב הראשי, חכם ומשכיל בלשוננו ר' דוד אשכנזי. כן קיים שם ת"ח "יגדל תורה". לשעורים באים בוגרים שהיו מתבוללים עד עתה ועכשו חוזרים לצור מחצבתם, המורה שלהם אמנם ציוני גלה, אבל גם שם טורגש חוסר נסיון בהוראה. בת"ח של כ"ח באלג'יריה למדו לפני המלחמה 700 ילדים ובזמן וישי 3000. עכשו לומדים שם 300 והמנהל הרוחני מר קופינו, אציץ שהוא זקן מוסלג, משפיע בעצמו בכל יכלתו להרמה, אבל אין לו עוזרים. לשמחתנו מתקדם והולך המוסד החינוכי על שם "הרמב"ם". יש לנו בשנה זו כפלים תלמידים משה שהיו לנו בשנה שעברה והם באים אלינו ברצון והשם המוב של ביח המפר מושך רבים. ואציץ שצד המקום. באים צעירים וצעירות בכל בוקר בשמחה. בפורים שעבר נערכה בהנהלתו של המנהל הרוחני החכם מר בהן בקר, הצגה יפה עד מאד. הבית היה מלא מפה לפה, אורחים והורים של התלמידים, המנהל והרב הראשי מר אייזענבעט נאמו. דבריהם עשו רושם בביד על השומעים, ואת"כ הציגו התלמידים התלמידות את "אסתר ואחשודרוש". דקלמו שירים בעברית ובצרפתית והקהל שמח ובל אחד יצא שבע רצון. המורה עורלק מרח הרבה וטרחתו לא עלחה בכדי. הנערים שלא הגיעו עדיין לגיל תשע שתקו יפה ובהרגשה נעשו רושם חזק על הנאספים. מנהיגם מר אליזי ואשתו עמלו הרבה בביצוע התכנית והקהל הודה להם בכל לבם. השעורים לבוגרים מתנהלים כרגיל ולו היתה האפשרות לאחד את כל המפלגות מסביב לפעולה עברית חרכותית היה יותר טוב, אבל מה שלא יעשה השכל יעשה הזמן. מובטחני, כי הישוב הארצישראל לא יתביש בחלוצים שיבראו מפה. כי רוח חזק מפעם את הדור הצעיר ללמוד את שפתנו ברוח עמנו. יסדנו גם כן ישיבה על שם הרבנים הריב"ש והרשב"ץ ז"ל שהיו רבני אלג'יריה. התלמידים לומדים כל היום בביה"ס "רמב"ם" ובשעה 4 אחה"צ באים לישיבה ולומדים תורה, נביאים, כתובים בנגנה וכן ללמוד נביאים בע"פ וכבר יש תלמידים שידועים בע"פ פרקי ישעיהו. הרבנים המרביצים תורה הם הרב הראשי מר אייזענבעט, הירר, הרב מוילנא, הרב חביב, הרב במון, ואנכי מלמדם ש"ע א"ח. הישיבה עומדת חזת השגחתי ובעזרת הבורא אני מצפה לראות הרבה נחת רוח מתלמידים אלה. אני רואה צורך להגיש שאם החליטו לשלוח הנה מורים וכתנאי שיהיו חדרים רגש הדת, יהיו בטוחים שימצאו חן בעיני הנוער ויעמדו תלמידים רבים וישפיעו הרבה להפצת לשוננו. כי אין אצלנו צעיר שאינו רוצה ללמוד ולדבר עברית כמו שאחמ מדברים. אבל מתי יהיה האתז

עם וספר

הוצאה חריפעמית של

הברית העברית העולמית

בעריכת נחן זרינובלאם תל אביב, ארול תשי"ה - אונסם 1945

ה ת ו כ ן :

ע. ברנשטיין — ארנוני	ד"ר ש. גינצבורג / ש. הלל / גשה שהם / ישראל מץ / ה. צ. לוריה / פרוס ג. טלוצק — הנריאה טולד דל
א. אליפו — מכסיק	על ההולסם סאתנו
ת. כרמן — קובה	להקמת הריסות חרבותנו:
י. ה. פונק — קוננו בלגית	האליצ ב. צ. עוויאל / הרב דר. י. רבין / משה כרמן / ד"ר ש. אינשטדט / ארי אבן-זהב / משה קליינמאן / אברהם לוינבוך / יצחק דינעביץ / אברהם אלמליח / ד"ר א. דונגמלר / מן
מ. ח. כן-סלכה — פאנציר	החוננה בתפוצים:
ש. אלמליח — מרוקו	פרופ. י. פסאי — י"ה זגריה
הרב א. מ. פינגרוט — אלגיר	ד"ר ש. מרבוט — י"ה זגריה
ג. ירושלמי — סונס	אליעזר — הייר לתו
מ. ברנד — טוריה	מ. נחמיון בות מצ
ע. שולמי — איראן	ד"ר ל. לוי זכניות לת
הרב מ. זוארץ — טרופולטינה	י. מישר — אותו יום
א. סמס — הרזו	ג. וו. — זי אליו הורד
ס. לוי — חימן	ב. ד. — נופש. הלכת/ורמולג
כותבים אליו	צ. כברייה בחלוק שיגה — אנגלה
בארץ ישראל:	ב. פס"א יסדיה את עז
ד"ר ד. פסאי — יד לסנהני ישראל	מ. לביגה ולא דצה לוקה
י. אינברג — על הקתוגות בארץ	ג. את המצווה הזאת ית
בברית העברית העולמית	י. הזמן סיפר על תוצ
בשדה ספר:	א. החוברת הראשו
ג. גרינבלאם — במשעולי ספרותנו	לספרי ההוצאה של
עבד הרני — המלחמה בספרותנו	מעט תמלאנה המש
פ. עזאי — שלשה ספרי שנה	גדול עשיר-תוכן. יעל אביב. ארץ ישראל. ת. ד. 1121
צבי דרני — לצאת שירי יהודה הלוי	
הרב א. מאיר — על הראשון לציון	
א. אור / זאב לרמן — ספרי לימוד	
מ. פונקל — עביות במערב	
יריעות	

אבן-זהב גם הפעם להגיש לנו יצירה ספרית בעלת גושא חינוך ואקסאלני. וספר בח על הלאוהיו ונדוריו של נער יהודי בורת מנוטר, וילת לעבר הנכול הרומי. חלב מת-רוץ עם קריאת הפרקים הראשונים המתארים חיי אחינו בנישו והיחסים הלכביים בין אב ובנו; ככל זאת משלה' האב את הבן מעל פניו בליות בלב נאכץ מאגלה' ברו להציל את חינ. הנער הקטן והכלבי הנרולי מנעיקים אתרי נדודים' קוים לשטח הביבוש הנאצוי. פארטוזאנים רוסיים מעבירים אותם למסם-קבת משם נוסע הנער לפרס ועומד לעלות לארץ-ישראל.

אבן-זהב' ודע לגונן את העלילה בסומט-טום ליריים ודרמטיים רבים. ספסר הדמויות שכפסר אינו גדול, אך כולן הן חיות: הנאצוי, תרופא השולני, אכרים, נהן, הילד היהודי שאינו מסוגל להחזיק עמך נוסכי ואורו סירושלים. דמות רמיוניה שחנער יוצר לעצמו ומנהל עמו שוחות בעזרת חוט כסף רק "בטלפון של הירח" כוונת הספסר מתכלשת בעיקר כחומר שני הנקדים זה מול זה. אליק בן הגיטו, זה הנער הקטן שתיילים מריוויגים דורפים אחריו ובכל זאת ער הוא לגורל אחרו, זוכר את כל היהודים הגזועים ברעב ונרדפים על נפשם, אליק זה שאינו רוצה לשקטות. הן פשע הוא לשקטות" ומשום כך רואה הוא את עצמו כשליח של כל אלו אשר "שאפו לבוא את המנוחה. והוא חפקידו עוד לפניו, חומן רוחק עליו לחזיקו כארץ-ישר-

עזרא דייכרמ / על האנציקלופדיה לספרות*

הוא נערכת על ידי סופר שהציגוה נר לרג-ליו ולכן יחאמן לחשוף בכל סקרה את היסן-דות היהודיים והשפעת-הגוסליון בספרות העולם. העורך חקיש תשומת לב מיוחדת לסופרים הצעירים שכתובנו, וצויינה גם יהודים של נמה סופרים תיושבים ברוסיה הסובסיות ושוחתם היהודית היה ידועה רק לינדעי תן. באנציקלופדיה זו נותן מקוט נרחב גם לסופר' ארעות המורח (ערבים, מצ-רים, פרסים, טורקים). מבין שלשת אלפים הערכים ומעלה שבשלושה הכרכים הראשונים ישנם בשלוש מאות ערכים על סופרי האים-לאם השונים. עם כל זה לא מושמשה המגמה המסודית של האנציקלופדיה והיא להרחיב את רעה הקורא ולהציג לפניו את הספרות הכללית בחמיכה יצירותיו אנשיות. האנציק-לופדיה לספרות מועדת לקורא העברי הש-

בהופעה האנציקלופדיה לספרות ישראלית וכלליה חוקן דבר שחסר היה וחסרונו הור-גיש זה כבר. לא היה לנו שום ספר עברי שיושבו לספרות הכללית, והקורא העברי היה נאלץ לנוע על אנציקלופדיות הלועזיות, לשאוב בהן ידיעות על סופרים ויצירותיהם. והאיל ורוב האנציקלופדיות הזרות אינן כהאיכות לקורא שלנו, כי המרסם בהן סר-טום על יחסו של הסופר הלועזי ליהודים והשפעתו על ספרותנו — הרי שגם בהן לא מצאו קוראינו סיפוק. והנה באה האנציקלופ-דיה ההדשה שלפנינו לתקן את המעגלות.

* אנציקלופדיה לספרות ישראלית וכל-לית בעריכת ברוך קרפובניק וכשתתחפות חבר מוסרים ומלומדים. 8 כרכים. הוצאה, מצפת, תל-אביב.